

Projektredovisning

Projektets diarienummer, namn och omfattning i tid

dnr 2009-051, Drabbad av rattfylleri - en viktologisk förstudie
2009-11-01 - 2011-03-31

Organisation och organisationsnummer

Motorförarnas Helykterhetsförbund, 802002-3399

Projektets syfte och mål samt eventuella förändringar i förhållande till projektansökan

Projektets övergripande syfte är att göra en vetenskaplig förstudie av rattfylleriets konsekvenser för den enskilde och för samhället ur ett brottsofferperspektiv. Vi vill också översiktligt belysa behovet av samhällsinsatser för de drabbade.

Målsättningen är att ta fram en viktologisk forskningsrapport för spridning till beslutsfattare och statliga myndigheter (Socialstyrelsen, Folkhälsoinstitutet, Brottsförebyggande Rådet, Vägverket m.fl.) samt till CAN.

Projektet har genomförts på det sätt som angetts i projektansökan, men med utsträckt tid. Anledningen till att projektet har tagit längre tid än planerat är att rekryteringen av medverkande i undersökningen tog tid. Vi lyckades dock genomföra undersökningen med det planerade antalet respondenter.

Tänkta aktiviteter (kopiera texten från projektansökan)

Förstudien inleds med bildandet av en referensgrupp och utarbetandet av en enkät till rattfylleridrabbade. Frågeställningarna i enkäten belyser informanternas hälsa och sociala liv före olyckan och de konsekvenser som den har fått på olika plan, främst avseende hälsa, privatekonomi och socialt liv. Enkäten distribueras till ett 50-tal rattfylleridrabbade från olika delar av Sverige, via nätverket MADD och till andra drabbade som MHF har kontakt med genom sitt trafiksäkerhetsarbete. Uppgifterna om enkätbesvararna samt en del av frågorna går att bearbeta kvantitativt. Övriga enkätfrågor är öppet ställda för att få fritt formulerade svar. Enkäterna samlas in och sammanställs.

Med utgångspunkt från de hypoteser som den inledande enkätundersökningen samt genomgångna dokumentationer genererar utformas och genomförs därefter en serie intervjuer med rattfylleridrabbade för att samla in mera detaljerad kunskap till förstudien.

Vi kommer samtidigt att gå igenom en rad skriftliga, digitala och audiovisuella dokumentationer av rattfylleridrabbades erfarenheter i form av nedtecknade berättelser, dagboksanteckningar, bloggar, tidningsartiklar och tidigare intervjuer.

Därefter görs en vetenskaplig strukturering och analys av det empiriska materialet ur folkhälsomässigt, sociokulturellt och samhällsekonomiskt perspektiv. Främst kommer folkhälsovetenskapliga och etnologiska metoder och teorier att användas, men vi kommer också att göra en översiktlig belysning av samhällsekonomiska konsekvenser. Förstudierapporten sammanställs i skriftlig form för publicering.

Vilka aktiviteter har genomförts?

Samtliga aktiviteter har genomförts utom de planerade intervjuerna. Enkätundersökningen gav ett tillräckligt fylligt material för att kunna fullfölja förstudien enligt intentionerna

I referensgruppen har följande personer ingått:

Lars Olov Sjöström, trafiksäkerhetschef MHF och Fil Dr i etnologi

Jörgen Lundälv, docent i trafikmedicin vid Umeå universitet och docent i socialt arbete vid Göteborgs universitet

Anette Lindholm, utbildare i trafiksäkerhetsfrågor med egen erfarenhet som rattfylleridrabbad.

Forskningsrapporten författades av Lars Olov Sjöström och Jörgen Lundälv.

Referensgruppen i sin helhet har träffats vid tre tillfällen. Forskarna Lundälv och Sjöström har haft fem arbetsträffar för arbete med forskningsrapporten.

Den enkätundersökning som har genomförts som en del av projektet har distribuerats med post till personer som MHF känner till via nätverket MADD eller på annat sätt. Dessutom har inbjudan till enkätmedverkan gått ut via facebookgruppen "Jag vill inte förlora familj och vänner - kör inte full".

Forskningsrapporten "Drabbad av rattfylleri - Närståendes erfarenheter av livsomställning och stöd" offentliggjordes den 20 april. Samma dag var en debattartikel av rapportförfattarna införd i Svenska Dagbladet Brännpunkt: "Närstående utan stöd efter trafikolyckor". Rapporten har också lyfts fram som huvudnyhet på både Göteborgs och Umeå universitets webbplatser. Expressen-GT har hänvisat till rapporten i en artikel om rattfylleri.

Resultaten kommer också att publiceras internationellt i en engelskspråkig artikel i tidskriften "European Journal of Social Work" inom kort. Artikeln har skrivits men kommer att språkgranskas av en engelskspråkig expert innan den lämnas in för publicering.

Förväntat resultat (kopiera texten från projektansökan)

Projektet ska först och främst resultera i en viktimologisk forskningsrapport i form av en förstudie för spridning till beslutsfattare och statliga myndigheter. Rapporten ska kunna användas i nykterhetsrörelsens opinionsbildande arbete för att på ett trovärdigt sätt kunna visa på de yttersta konsekvenserna av alkohol och droger i trafiken och i samhället.

Vilka resultat har uppnåtts?

Rapporten har färdigställts och tryckts samt distribuerats till berörda myndigheter. Den offentliggjordes den 20 april och har redan fått genomslag i Svenska Dagbladet, Expressen-GT, Borås tidning, Accent samt på POSOMs webbplats.

Vad kunde inte genomföras?

Vi valde att inte genomföra några intervjuer inom ramen för undersökningen. Enkätundersökningen, och inte minst de öppet ställda frågorna, gav ett stort och fylligt material som mer än väl var tillräckligt för undersökningens behov.

Vilka är de positiva erfarenheterna?

Forskningsrapporten har bidragit till att sätta fokus på ett viktigt samhällsproblem relaterat till alkohol och droger. Det är den första vetenskapliga studien i Sverige om rattfylleriets långsiktiga konsekvenser för den enskilde och för samhället. Rapporten blir ett verktyg för nykterhetsrörelsens opinionsbildning för en nykter trafik och en restriktiv alkoholpolitik. De viktigaste positiva erfarenheterna från projektet är följande:

1. Kontakten med de rattfylleridrabbade

Många av de medverkande enkätbesvararna har på olika sätt meddelat att de är mycket tacksamma för att deras situation som drabbade äntligen har lyfts fram på detta sätt och att de har fått komma till tals med sina erfarenheter.

2. Relationen mellan nykterhetsrörelsen och universiteten

Att forskningsarbetet har letts av en disputerad forskare från nykterhetsrörelsen i nära samarbete med både Umeå och Göteborgs universitet har skapat en värdefull relation för framtiden. Forskningsrapporten har redan nu

Vilka är de negativa erfarenheterna?

De enda negativa erfarenheter vi har mött är att det är svårare att hitta manliga enkätbesvarare och respondenter än kvinnliga. I en planerad uppföljande större undersökning kommer det därför att ägnas särskild omsorg åt att få manlig medverkan.

Övrig information

Ekonomisk redovisning (Vänligen specificera)

Kan även skrivas ut och fyllas i för hand

Tidsperiod för vilken redovisningen sker

2010-01-01 - 2011-04-20

Inkomster

	Utfall	Budget enl. projektansökan
Ansökt bidrag Stiftelsen Ansvar för Framtiden	70 000kr	70 000 kr
Bidrag från andra (förvaltningar/nämnder, myndigheter e t c)		
Egen ekonomisk insats	42 040kr	33 300kr
Annan finansiering		
Inkomster totalt	112 040kr	103 300kr

Utgifter

Direkta projektkostnader		
Aktiviteter	27 300kr	15 000 kr
Material	5 514kr	5 000 kr
Personal	77 345kr	78 300 kr
Övrigt		

Administration	1 881kr	5 000 kr
Utgifter totalt	112040kr	103 300 kr

Resultat + / -	0	0
-----------------------	----------	----------

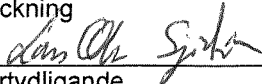
Redovisningen upprättad

Ort och datum

Stockholm den 23 maj 2011

Projektansvarig

Namnteckning

Namnförtydligande

Lars Olov Sjöström

Organisation

Motorförarnas Hälnyktersförbund

Adress

Heliosgatan 1

Postadress och land

12030 Stockholm

Telefon och fax inklusive landskod

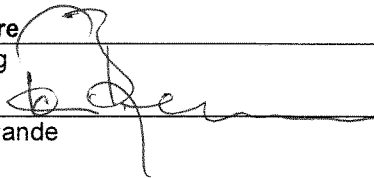
08-55576573, fax 08-55576595

E-mail

lars

Firmatecknare

Namnteckning

Namnförtydligande

Tom Bjerver

Organisation

Motorförarnas Hälnykterhetsförbund

Adress

Heliosgatan 1

Postadress och land

12030 Stockholm

Telefon och fax inklusive landskod

08-55576556, fax. 08-55576595

E-mail

tom.bjerver@mhf.se

Stiftelsen Ansvar för Framtidens anteckningar

För Stiftelsen Ansvar för Framtiden

Datum

Namnteckning

Namnförtydligande

Tisdag den 10 maj Stockholm 22° | yr.no

SvD | OPINION

Närstående utan stöd efter trafikolyckor

20 april 2011 kl 06:58, uppdaterad: 20 april 2011 kl 08:46

Vi är mycket oroade över att drabbade och närstående till de som dödats i rattfylleriolyckor i Sverige inte får det krisstöd som de har rätt till enligt Socialtjänstlagen. Majoriteten av närstående hade inte fått något krisstöd eller samtalsstöd efter olyckorna, visar en ny studie som presenteras idag. Det behövs en nationell översyn av krisstödet i kommunerna, skriver Jörgen Lundälv, docent i socialt arbete och docent i trafikmedicin tillsammans med Lars Olov Sjöström, trafiksäkerhetschef vid Motorförarnas Helykterhetsförbund (MHF) i Stockholm.

Påsktider innebär inte bara vårtecken, ledigheter och glädjeämnen. Vid storhelger inträffar också trafikolyckor med tragiska följder. Dödsolyckor som drabbar hela familjer, släkter och vänskretsar.

Vi vet att alkohol- och droganvändning i trafiken är ett stort trafiksäkerhetsproblem men också ett socialt problem i samhället. Sedan år 2010 har en förstudie av närståendes upplevelser av samhällsstöd vid rattfylleriolyckor genomförts i samverkan mellan Umeå universitet, Göteborgs universitet och Motorförarnas Helykterhetsförbund (MHF) i Stockholm. Totalt har 49 närstående i olika åldrar medverkat i undersökningen och berättat om sina erfarenheter som drabbade av rattfylleriolyckor. Flertalet har varit kvinnor som berättat om sin utsatthet. Här kan man även se barn som både direkta och indirekta brottsoffer i dessa krascher.

De rattfylleridrabbade som har medverkat i undersökningen har drabbats av en rad olika förluster, genom att närstående omkommit eller skadats eller i form av egna skador. I svaren beskriver de också andra förluster. Många skriver att de inte har samma kapacitet idag som tiden för olyckan. Flera har haft svårigheter att koncentrera sig på sina arbeten och till och med förlorat sitt arbete. Någon uppger i enkäten att det inte längre finns några krafter kvar för att klara av ett heltidsarbete.

Det är tydligt att de drabbades situation på arbetsmarknaden har förändrats efter olyckan. Andelen som arbetar som anställda har minskat från 59 procent till 48 procent. Hela 20 procent av de drabbade har idag sjuk-/aktivitetsersättning, att jämföra med 2 procent före olyckan.

Studien visar att utsattheten och bristen på stöd för drabbade och närstående vid rattfylleriolyckor är påtaglig. Hela 55 procent av deltagarna i vår studie ansåg att de inte fått något stöd efter olyckan. Vi menar att detta är ett alarmerande resultat då det inte skulle behöva vara så med tanke på att det finns utbildad kompetens i landets kommuner när det gäller kriser och omhändertagande vid olyckor.

25 procent av de rattfylleridrabbade i studien svarade att de hade velat ha kontakt med socialtjänsten efter att rattfylleriolyckan hänt, men bara någon enstaka har haft en sådan kontakt. Kommunernas krisgruppsverksamhet, så kallade POSOM-grupper, har bara undantagsvis aktiverats för att ge stöd till de drabbade.

I Socialtjänstlagen står det att varje kommun har det yttersta ansvaret för att alla medborgare ska få det stöd och den hjälp som de behöver. Ansvaret gäller också barnen. En av slutsatserna i studien är att de lokala myndigheterna inte har utgått ifrån FN:s barnkonvention och arbetat för barnens stöd vid en krishändelse.

För att komma tillrätta med dessa problem menar vi att Socialstyrelsen bör granska kommunernas krisstöd till drabbade. Det är också enligt vår mening viktigt att POSOM-grupperna i kommunerna utvärderas utifrån de drabbades perspektiv.

Vår slutsats av de närståendes erfarenheter i undersökningen är att det finns påtagliga brister i hur kommunernas krisstöd fungerar i praktiken. En nationell översyn bör inledas snarast.

JÖRGEN LUNDÄLV

docent i socialt arbete, Göteborgs universitet, och docent i trafikmedicin, Umeå universitet

LARS OLOV SJÖSTRÖM

fil. dr och trafiksäkerhetschef vid Motorförarnas Helykterhetsförbund (MHF), Stockholm